

References

1. Katarzyna Midor (2012) World Class Manufacturing – characteristics and implementation in an automotive enterprise. 32(104).z. 1.P. 42–47.[in Polish].
2. Górski J.:(2008) World Class Manufacturing. Produkcja Klasy Światowej. Promocja Automatyka Robotyka PAR [World Class Manufacturing/ Production of the World Class. Promotion Robotics Automation PAR], nr 1.[in Polish].
- 3: Żuchowski J.(2010) Zarządzanie jakością wybranych procesów[Quality management of selected processes] Radom, nr 1.[in Polish].
4. Stanek K., Czech P., Barcik J.:(2011) Metodologia World Class Manufacturing (WCM) w fabryce Fiat Auto Poland SA. [The World Class Manufacturing (WCM) methodology at the Fiat Auto Poland SA factory] Śląsk, seria Transport z. 71.
5. Miller Brend Ukraina rozvyvaje system vyrobnyctva svitovogo klasu.[Miller Brendz Ukraine "develops world- production system] Retrived from: <https://www.epravda.com.ua/press/2011/11/17/305898/>.[in Ukrainian].
6. 5 chudes.Interpajstal [5 miracles. Interpipe steel]..Retrived from: <https://interpipe.dniprohalfmarathon.org/.../5-chudes-interpajp-stal/>.
7. Zavod na Donbasi pobuduje 22 vitrovi ustanovky v 2019 roci. [The plant in the Donbas region will have 22 installation units at 2019 rotsi].Retrived from: <https://rubryka.com/2019/02/12/zavod-na-donbasi-pobuduye-22-vitrovi-ustanovky-v-2019-rotsi/>

Стаття надійшла до редакції 05.05.2019 р.

УДК 364.3 (477.82)

Колосок Андрій,
кандидат економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства,
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0001-9167-5430
e-mail: kolosok.andrew@eenu.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-48-54>

СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТИВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

У статті розглянуто теоретичні та прикладні аспекти соціального захисту населення в Україні, визначено його специфіку та особливості формування. Досліджено еволюцію становлення поняття «соціальний захист», проаналізовано вітчизняні та зарубіжні визначення даної наукової категорії, сформовано власне бачення з позиції соціального інвестування. Обґрунтовано значимість соціального інвестування в контексті ефективного забезпечення соціального захисту населення. Розкрито сутність та складові соціальних інвестицій. Виокремлено основні проблеми соціального захисту населення, сформовано пріоритетні напрями його розвитку на загальнодержавному та регіональному рівні.

Ключові слова: соціальне інвестування, соціальний захист, соціальні інвестиції.

Колосок Андрей,
кандидат экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет имени Лесы Украинки,
кафедра экономики, безопасности и инновационной деятельности предприятия, г. Луцк

СОЦИАЛЬНОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ СТАНОВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ

В статье рассмотрены теоретические и прикладные аспекты социальной защиты населения в Украине, определены ее специфика и особенности формирования. Исследована эволюция становления понятия «социальная защита», проанализированы отечественные и зарубежные определения данной научной категории, сформировано собственное видение с позиции социального инвестирования. Обосновано значимость социального инвестирования в контексте эффективного обеспечения социальной защиты населения. Раскрыто сущность и составляющие социальных инвестиций. Выделены основные проблемы социальной защиты населения, сформированы приоритетные направления ее развития на общегосударственном и региональном уровне.

Ключевые слова: социальное инвестирование, социальная защита, социальные инвестиции.

Kolosok Andriy,
PhD in Economics, Associate Professor,
Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Chair of Economics, Security and Innovation Activity of the Enterprise, Lutsk

SOCIAL INVESTMENT IN THE CONTEXT OF PROVISION OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION

The purpose of the paper is to study the theoretical and applied principles of the state and prospects of the development of social investment in the context of the formation of social protection of the population in Ukraine.

The article deals with the theoretical and applied aspects of social protection of the population in Ukraine, its specificity and peculiarities of formation are determined. The evolution of the concept of "social protection" has been investigated, domestic and foreign definitions of this scientific category have been analyzed, their own vision from the position of social investment has been formed. The importance of social investment in the context of effective provision of social protection of the population is substantiated. The essence and components of social investments are revealed. The main problems of social protection of the population are singled out, priority directions of its development are formed on the national and regional levels.

Social protection of the population should take place within the framework of the state strategy of poverty reduction, which should violate the following priority directions of its development: the regulation of the legislative and regulatory framework, and the settlement of controversial provisions and the concentration of the whole array of regulatory provisions in one Social Code; improvement of the social assistance system, adherence to the principle of targeting social benefits with a gradual waiver of general privileges and subsidies; creation of conditions for self-defense of citizens, that is, opportunities for employment with a decent wage reality; carry out an effective redistribution of funds from large businesses in favor of ordinary employees; provision of parity financing of the social protection program, creation of a long-term pension system, compulsory medical insurance, the role of local budgets and self-government bodies in social security, promotion of charitable programs, social-ethical marketing actions, and social responsibility of business.

Key words: social investment, social protection, social investments.

Постановка наукової проблеми та її значення. Соціальний захист в Україні з кожним роком потребує все більшого фінансування, оскільки державні програми підтримки зuboжілого населення направлені на «проїдання» коштів, і не передбачають інвестування в майбутнє покращення соціально-побутових умов. А саме соціальні інвестиції повинні бути державним пріоритетом, аби забезпечити створення нових робочих місць, підвищення доходів громадян, забезпечення їх добробуту та стимулювання до розширеного відтворення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців дану проблематику досліджували: Бегун С. І., Баранник Л. Б., Болотіна Н. Б., Кочемировська О. А., Лібанова Е. М., Майовець Є. Й., Мельничук Л. С., Сардак С. Е., Топішко Н. П. та ін.

Однак, більшість проведених досліджень розглядали соціальний захист населення без врахування концепції соціального інвестування, тому розуміння його суті, складових та перспектив розвитку потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження теоретико - прикладних засад стану та перспектив розвитку соціального інвестування в контексті становлення соціального захисту населення в Україні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Концепція соціального захисту населення пройшла багато стадій свого розвитку, удосконалювалася та все більш глибоко тлумачилася дослідниками. Наразі, не існує єдиного загальноприйнятого

визначення поняття «соціальний захист населення», а також єдності думок щодо його складу, структури та методів прояву. Автори сперечаються і щодо ефективності та доцільності соціального захисту, особливо в умовах українських реалій (таблиця 1).

Таблиця 1

Еволюція поняття «соціальний захист»

Автор	Трактування поняття
Баранник Л. Б.	«складова регуляторного механізму фінансової політики держави, яка полягає у використанні сукупності фінансових інститутів, у т.ч. бюджетного, страхового, кредитного механізмів з метою створення належних умов розвитку соціального забезпечення як вагової функції державного управління».
Болотіна Н. Б.	«це система економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі».
Кочемировська О. А., Пищуліна О. М.	«діяльність щодо створення сприятливого навколишнього середовища, охорони материнства та дитинства, здійснення допомоги сім'ї, охорони здоров'я громадян, професійної підготовки громадян, забезпечення зайнятості населення, охорони праці, регулювання доходів населення, забезпечення громадян житлом, матеріального обслуговування та забезпечення непрацевдатних та інших осіб, які потребують соціальної підтримки».
Лагутін В.Д.	«Сукупність заходів, що здійснюються в суспільстві для забезпечення суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя населення»
Лібанова Е. М.	«комплекс заходів, спрямованих на створення безпечного соціального середовища людини»
Майовець Є. Й., Павлова Л. О.	«це комплекс заходів та відповідних конкретних механізмів, що застосовує держава з метою акумуляції необхідних ресурсів з метою підтримки реальних доходів і суспільно допустимого рівня споживання соціально вразливих груп населення, передусім непрацевдатних, непрацюючих, а також в окремих (особливих, ризикових) ситуаціях й інших економічно вразливих його верств»
Марценюк О. В.	«державна підтримка певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги, а також створення соціальних гарантій, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів».
Співак Я. О.	«категорія, що відображає сукупність відносин, які складаються в суспільстві з приводу виробництва, розподілу і перерозподілу суспільного продукту з метою забезпечення адекватної соціальної адаптації і інтеграції індивідів, не здатних самотійно справитися з негативною дією соціальних ризиків».
Топішко Н.П.	«система правових, економічних, організаційних відносин між членами суспільства з приводу підтримки умов їх життєдіяльності на рівні визначених державою соціальних стандартів для попередження (нівелювання) негативного впливу на них несприятливих подій, що виникають за умов ринку і на життєвому шляху людини».
Колосок А. М.	«система взаємопов'язаних економіко-правових заходів направлених на покращення добробуту вразливих верств населення шляхом надання їм пільг, допомог, субсидій, соціальних послуг чи можливостей додаткового заробітку шляхом соціального інвестування з метою їх підтримки та створення умов для набуття власної фінансової самодостатності».

Так на думку Топішко Н. П. соціальний захист – «це система правових, економічних, організаційних відносин між членами суспільства з приводу підтримки умов їх життєдіяльності на рівні визначених державою соціальних стандартів для попередження (нівелювання) негативного впливу на них несприятливих подій, що виникають за умов ринку і на життєвому шляху людини» [16, с. 141].

Марценюк О. В. відзначає що: соціальний захист населення – «це державна підтримка певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для

економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів» [10, с. 168].

Співак Я. О. розглядає соціальний захист як категорію, «що відображає сукупність відносин, які складаються в суспільстві з приводу виробництва, розподілу і перерозподілу суспільного продукту з метою забезпечення адекватної соціальної адаптації та інтеграції індивідів, не здатних самостійно справитися з негативною дією соціальних ризиків» [15, с. 75].

Науковці національного інституту стратегічних досліджень Кочемировська О. А., Пищуліна О. М. тлумачать соціальний захист як «практичну діяльність щодо створення сприятливого навколишнього середовища, охорони материнства та дитинства, здійснення допомоги сім'ї, охорони здоров'я громадян, професійної підготовки громадян, забезпечення зайнятості населення, охорони праці, регулювання заробітної плати та доходів населення, забезпечення громадян житлом, регулювання права власності громадян, матеріального обслуговування та забезпечення непрацездатних та інших осіб, які потребують соціальної підтримки» [4, с. 8].

Баранник Л. Б. досліджує соціальний захист населення як «складову регуляторного механізму фінансової політики держави, яка полягає у використанні сукупності фінансових інститутів, у т.ч. бюджетного, страхового, кредитного механізмів з метою створення належних умов розвитку соціального забезпечення як вагової функції державного управління. Це не лише комплекс заходів держави, а й політична доктрина довгострокової стратегії розвитку країни» [1, с. 28].

Сіленко А. О., Коляденко В. А. під соціальним захистом населення розуміють: «комплекс правових, соціально-економічних і політичних гарантій, що надають умови для забезпечення засобів існування працездатним громадянам за рахунок особистого трудового внеску, економічної самостійності й підприємництва; а також соціально уразливим верствам за рахунок держави, але не нижче встановленого законом прожиткового мінімуму» [14, с. 303].

Надзвичайно лаконічно та змістовно визначили сутність соціального захисту Лібанова Е. М.: «це комплекс заходів, спрямованих на створення безпечного соціального середовища людини» [6, с. 9]. Лагутін В. Д.: «сукупність заходів, що здійснюються в суспільстві для забезпечення суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя населення» [5, с. 289]. Новіков В. М.: «система заходів по забезпеченню суспільно нормальних умов життєдіяльності людини, стійкості відносно впливу факторів, які спричиняють падіння рівня та якості її життя» [12, с. 6]. Макарова О. В.: «це відповідальність усього суспільства за добробут його членів» [8, с. 12]. Мальований М. І.: «це соціальний інститут держави щодо забезпечення конституційних прав і створення безпечного соціального середовища» [9, с. 87].

Деякі науковці розглядають соціальний захист у широкому і вузькому розумінні. Зокрема, згідно Болотіна Н. Б.: «У широкому значенні це система економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі. У вузькому значенні це соціально-захисна діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків» [3, с. 56].

Згідно Майовець Є. Й., Павлова Л. О.: «У широкому розумінні – це державна політика цілеспрямованої дії, що ґрунтується на відповідній ресурсній базі, передусім грошових коштах держави. Ці дії забезпечують особі, соціальній групі, суспільній верстві комплексне, різностороннє вирішення різних проблем, зумовлених соціальними ризиками, які призвели, або можуть призвести до повної або часткової втрати зазначеними суб'єктами можливості реалізації своїх конституційних прав, гарантій і свобод.

У вузькому розумінні – це комплекс заходів та відповідних конкретних механізмів, що застосовує держава з метою акумуляції необхідних ресурсів з метою підтримки реальних доходів і суспільно допустимого рівня споживання соціально вразливих груп населення, передусім непрацездатних, непрацюючих, а також в окремих (особливих, ризикових) ситуаціях й інших економічно вразливих його верств» [7, с. 309].

У класичному розумінні соціальне інвестування – це процес довгострокового вкладення фінансових ресурсів в об'єкти соціальної сфери з метою покращення якості життя людей. Проте, дане визначення не є повноцінним і науковці дискутують щодо його вдосконалення.

Зокрема, Сардак С. Е. зазначає, що соціальне інвестування – «це процес, який здійснюється інвестором з урахуванням соціальних, моральних та екологічних наслідків інвестування». Зміст

соціальних інвестицій виявляється в їх двоїстій природі як інструмента одночасного задоволення потреб суспільного і корпоративного секторів [13, с. 237].

Мельничук Л. С. розглядає соціальне інвестування – як «спосіб реалізації корпоративної соціальної відповідальності за допомогою цільових програм, які відповідають потребам основних груп зацікавлених осіб – споживачів, персоналу, місцевих спілок». А Соціальні інвестиції, на її думку – «це добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства. До соціальних інвестицій найбільш часто відносять: спонсорство й корпоративну благодійність, піклування, взаємодію з місцевим співтовариством, владними структурами, корпоративні партнерські програми» [11, с. 435].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Поєднавши та узагальнивши наявні тлумачення та підходи, ми можемо стверджувати, що не існує єдиного загальноприйнятого визначення понять «соціальний захист населення» та «соціальне інвестування» а також єдності думок щодо їх складу, структури, методів прояву та взаємозв'язку.

Рис. 1 Пріоритетні напрями вдосконалення соціального захисту населення в Україні
 На основі здійснених досліджень ми сформуваємо власне бачення сутності даних категорій.

Зокрема, на нашу думку, соціальний захист - це система взаємопов'язаних економіко-правових заходів направлених на покращення добробуту вразливих верств населення шляхом надання їх пільг, допомог, субсидій, соціальних послуг чи можливостей додаткового заробітку шляхом соціального інвестування з метою їх підтримки та створення умов для набуття власної фінансової самодостатності.

Під соціальним інвестуванням ми розуміємо процес довгострокового фінансування об'єктів соціальної інфраструктури з метою покращення соціально-побутових умов працюючих, створення додаткових робочих місць у сфері обслуговування та підвищення якості загального рівня життя населення.

До пріоритетних напрямів вдосконалення соціального захисту населення в Україні належать: забезпечення паритетного фінансування програм соціального інвестування, впорядкування законодавчо-нормативної бази, вдосконалення системи надання соціальної допомоги (рис. 1).

Лише комплексне виконання усіх напрямів в рамках державної стратегії подолання бідності забезпечить досягнення бажаного ефекту.

Джерела та література

1. Баранник Л. Б. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України : проблеми становлення та перспективи розвитку : монографія. Дніпропетровськ : ДДФА, 2012. 496 с.
2. Бегун С. І., Колосок А. М. Соціальний захист населення Волинської області: реалії та перспективи. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 12 (186) С. 267-274.
3. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. К. : Знання, 2005. 615 с.
4. Кочемировська О. А., Пишуліна О. М. . Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні. К. : НІСД, 2012. 54 с.
5. Лагунін В. Д. Соціоекономіка: людина і економка : навч. посіб. К. : Просвіта, 1996. 336 с.
6. Лібанова Е. М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність. *Економіка України*. – 2014. 3 (628). С. 4 – 18.
7. Майовець Є. Й., Павлова Л. О. Аналіз структурних елементів соціального захисту населення в Україні. *Науковий вісник Львівського національного лісотехнічного університету*. Львів, ЛНЛТУ, 2013. Вип. 23 (11). С. 308-313.
8. Макарова О. В. Державні соціальні програми: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки : монографія. К. : Ліра, 2004. 328 с.
9. Мальований М. І. Ціль, функції, принципи та форми реалізації соціального захисту населення як окремого суспільного інституту. *Економічний простір*. 2011. № 52. С. 86-95.
10. Марценюк О. В. Соціальний захист населення України. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. № 2(12). С. 166 – 170.
11. Мельничук Л. С. Сутність та значення соціальних інвестицій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11 С. 434-437.
12. Новіков В. М. Подолання надмірної нерівності – пріоритет соціальної політики. *Україна: аспекти праці*. 2013. № 1. С. 3-7.
13. Сардак С. Е. Зміст і спрямування соціально-відповідального інвестування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 236-239.
14. Сіленко А. О., Коляденко В. А. Соціальна держава: тернистий шлях до визнання. Світовий досвід і перспективи України : монографія. К. : ТЕС, 2002. 357 с.
15. Співак Я. О. Соціальний захист населення: міждисциплінарний аспект. *Intellectual Archive*. 2018. № 2 (7). С. 68 – 79.
16. Топішко Н. П. Європейська соціальна модель і виклики глобалізації: пошук балансу потреб економіки і соціуму. *Вісник ЖДТУ*. 2015. № 1 (71) С. 135-143.

References

1. Barannyk, L. B. (2012). *Finansovyi mekhanizm systemy sotsialnoho zakhystu naseleння Ukrainy : problemy stanovlennia ta perspektyvy rozvytku [The financial mechanism of the social system for the population of Ukraine: problems and prospects for development]*. Dnipro: DDFA [In Ukrainian].
2. Begun, S.I., Kolosok, A.M. (2016). *Sotsialnyi zakhyst naseleння Volynskoi oblasti: realii ta perspektyvy [Social security of population in the volyn oblast: realia and prospects]*. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economics*, 12, 186, 267-273 [In Ukrainian].

3. Bolotina, N. B. (2005). *Pravo sotsialnoho zakhystu Ukrainy [The right of socialist Ukraine]*. Kyiv: Znannia [In Ukrainian].
4. Kochemyrovska, O. A., Pyschulina, O. M. (2012). *Osnovni napriamy optymizatsii systemy sotsialnoho zakhystu v Ukraini [Fundamentals of optimization of the social protection system in Ukraine]*. Kyiv: NISS [In Ukrainian].
5. Lahutin, V. D. (1996). *Sotsioekonomika: liudyna i ekonomka [Socioeconomics: man and housekeeper]*. Kyiv: Prosvita [In Ukrainian].
6. Libanova, E. M. (2014). Nerivnist v ukrainskomu suspilstvi: vytoky ta suchasnist perspektyvy [Inequality in Ukraine's society: sources and modernity]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 3, 628, 4-18 [In Ukrainian].
7. Maiovets, Ye. Y., Pavlova, L. O. (2013). Analiz strukturykh elementiv sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Analysis of structural components of social protection system in Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of UNFU*, 23, 11, 308-311 [In Ukrainian].
8. Makarova, O. V. (2004). *Derzhavni sotsialni prohramy: teoretychni aspekty, metodyka rozrobky ta otsinky [State social programs: theoretical aspects, methods for designing and evaluation]*. Kyiv: Lira [In Ukrainian].
9. Malovanyi, M. I. (2011). Tsil, funktsii, pryntsyipy ta formy realizatsii sotsialnoho zakhystu naselennia yak okremoho suspilnoho instytutu [Purpose, functions, principles and forms of realization of social protection of the population as a separate social institute]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Scope*, 52, 86-95 [In Ukrainian].
10. Martseniuk, O. V. (2015). Sotsialnyi zakhyst naselennia Ukrainy [Social protection of the population of Ukraine]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti – Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*, 2, 12, 166-170 [In Ukrainian].
11. Melnychuk, L. S. (2016). Sutnist ta znachennia sotsialnykh investytsii [Nature and significance of social investment]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and National Problems of Economy*, 11, 434-437 [In Ukrainian].
12. Novikov, V. M. (2013). Podolannia nadmirnoi nerivnosti – priorytet sotsialnoi polityky [Overcoming inequality is a priority of social policy]. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of labor*, 1, 3-7 [In Ukrainian].
13. Sardak, S. E., Yehorova, I. I. (2017). Zmist i spriamuvannia sotsialno-vidpovidalnoho investuvannia [Content and direction of socially responsible investing]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and National Problems of Economy*, 19, 236-239 [In Ukrainian].
14. Silenko, A. O. (2002). *Sotsialna derzhava: ternystyi shliakh do vyznannia. Svitovyi dosvid i perspektyvy Ukrainy [Social state: a thorny path to recognition. World experience and prospects of Ukraine]*. Kyiv: TIES [In Ukrainian].
15. Spivak, Y.O. (2018). Sotsialnyi zakhyst naselennia: mizhdystsyplinarnyi aspekt [Social Protection: Interdisciplinary Aspect]. *Intellectual Archive*, 2, 7, 68-79 [In Canada].
16. Topishko, N. P. (2015). Yevropeiska sotsialna model i vyklyky hlobalizatsii: poshuk balansu potreb ekonomiky i sotsiumu [The European social model and the challenges of globalization: the search for a balance between the needs of the economy and society]. *Visnyk ZhDTU – The Journal of Zhytomyr State Technological University*, 1, 71, 135-143 [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.05.2019 р.